

А. В. Авдєєва, аспірант Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЕКСПЛІКАЦІЯ НАПРЯМКІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження зумовлено тим, що держава має гарантувати кожній дитині охорону та захист прав, свобод і законних інтересів. У межах проведеного дослідження встановлено, що захист дітей залежить від їхньої категорії: 1) діти-біженці, діти-шукачі притулку, діти без супроводу дорослих, внутрішньо переміщені діти, діти-мігранти; 2) діти, які стали об'єктами торгівлі дитьми, контрабанди та викрадення; 3) діти, які були об'єктами сексуальної експлуатації та сексуального насильства; 4) діти, які стали об'єктами економічної експлуатації, включаючи дитячу працю; 5) діти, які живуть або працюють на вулиці; 6) діти, які вступили у конфлікт із законом. З'ясовано, що в Україні до повномасштабної війни проти неї актуальним питанням було надання захисту дітям з інших країн походження та паралельно власним українським дітям. Проте з 2022 р. одним із найбільш важливих питань є захист внутрішньо переміщених дітей-українців. Тому метою статті є застосування методу аналітичної філософії (експлікації) для обґрунтування напрямків удосконалення державної політики щодо захисту прав дітей в умовах децентралізації влади в Україні. Застосування цього методу дало змогу встановити, по-перше, поступовий міграційний приріст серед дітей у період з 2019 по 2021 роки. На жаль, через вплив низки факторів Державна служба статистики України не розміщує на своєму веб-сайті інформацію щодо кількості мігрантів за віком, статтю та типом місцевості за всіма потоками за період 2022 року. Відтак, складно надати прогностичну оцінку, яким чином будуть формуватися тенденції в міграційному скороченні чи прирості дітей в Україні найближчим часом. По-друге, складності додає те, що на Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб Міністерства соціальної політики України відсутня вся інформація про кількість внутрішньо переміщених дітей за останні роки. Крім того, на Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб можна віднайти вибірково інформацію щодо кількості внутрішньо переміщених осіб загалом. Все це ускладнює об'єктивність сприйняття й аналізу інформації, а також обґрунтування заходів державної політики щодо захисту, зокрема, внутрішньо переміщених дітей. Разом із тим, доведена необхідність вирішення проблеми, пов'язаної з кейс-менеджерами, які як фахівці супроводжують сім'ю-ВПО на новій території невизначений термін. Кейс-менеджерів має набирати та навчати громада. На сьогодні їхнє фінансування – це завдання держави, але остаточне рішення, чи потрібні вони в тому чи іншому населеному пункті, ухвалює громада. Відтак, маємо ситуацію, за якої таких фахівців в Україні працює мало. Їм потрібна відповідна освіта, яку в Україні потрібно розвивати.

Ключові слова: експлікація, напрямки удосконалення, державна політика, захист прав дітей, децентралізація влади, Україна.

A. V. Avdeeva. Explanation of the directions of improvement of state policy regarding the protection of children's rights in the conditions of decentralization of authority in Ukraine

The relevance of the study is determined by the fact that the state must guarantee the protection and protection of rights, freedoms and legitimate interests of every child. Within the scope of the conducted research, it was established that the protection of children depends on their category: 1) refugee children, asylum-seeking children, children unaccompanied by adults, internally displaced children, migrant children; 2) children who have become objects of child trafficking, smuggling and kidnapping; 3) children who were the objects of sexual exploitation and sexual violence; 4) children who have become objects of economic exploitation, including child labor; 5) children who live or work on the street; 6) children who have come into conflict with the law. It has been found that in Ukraine, before the full-scale war against it, the protection of children from other countries of origin and, at the same time, their own Ukrainian children, was an urgent issue. However, from 2022, one of the most important issues is the protection of internally displaced Ukrainian children. Therefore, the purpose of the article is to apply the method of analytical philosophy (explication) to substantiate the directions of improvement of state policy regarding the protection of children's rights in the conditions of decentralization of power in Ukraine. The application of this method made it possible to establish, firstly, a gradual increase in migration among children in the period from 2019 to 2021. Unfortunately, due to the influence of a number of factors, the State Statistics Service of Ukraine does not post on its website information on the number of migrants by age, gender, and type of area for all streams for the period of 2022. Therefore, it is difficult to provide a predictive assessment of how trends in migration reduction or increase in children in Ukraine will be formed in the near future. Secondly, the fact that the Unified Information Database on Internally Displaced Persons of the Ministry of Social Policy of Ukraine does not contain all the information on the number of internally displaced children in recent years adds to the complexity. In addition, on the Unified Information Database on Internally Displaced Persons, you can find selective information on the number of internally displaced persons in general. All this complicates the objectivity of perception and analysis of information, as well as the justification of state policy measures to protect, in particular, internally displaced children. At the same time, the need to solve the problem related to case managers, who as specialists accompany the IDP family in the new territory for an indefinite period, has been proven. Case managers must be recruited and trained by the community. Currently, their financing is a task of the state, but the community makes the final decision whether they are needed in one or another settlement. Therefore, we have a situation in which there are few such specialists working in Ukraine. They need appropriate education, which needs to be developed in Ukraine.

Key words: explanation, directions for improvement, state policy, protection of children's rights, decentralization of power, Ukraine.

Постановка проблеми. У сучасних умовах повномасштабної агресії проти України набуває важливості її завдання щодо забезпечення охорони та захисту прав, свобод і законних інтересів дитини. Більше того, війна зумовила розширення меж виконання цього завдання, адже значна частина українських дітей виїхала або за кордон, або в інший регіон України. На цій підставі слід говорити про вихід за межі внутрішньої політики держави щодо забезпечення охорони та захисту прав дітей [1]. Це означає, що необхідним є застосування такого статичного підходу, який би забезпечив результативність державної політики щодо захисту прав дітей в умовах війни, з одного боку. А з другого – урахував особливості реформи децентралізації влади, що також чинить значний вплив на результативність такої політики, яка якомога більше має бути наближена до інтересів суспільства загалом і потреб дітей зокрема. Оскільки, окрім повномасштабної війни, яка розпочалася 24 лютого 2022 року в Україні, нестабільна економічна та політична ситуація також зумовлює значне зростання чисельності дітей, які опинились у складних життєвих обставинах. У зв'язку з цим одним із пріоритетних завдань реформування системи соціального захисту дітей є обґрунтування статичного підходу до вдосконалення системи соціальних послуг в умовах децентралізації. Адже децентралізація за таких умов стає дієвим інструментом розвитку територіальних громад в Україні, засобом зміцнення захисту дітей, формою посилення економічної самостійності, що, зрештою, може стати підґрунтям підвищення соціального благополуччя дітей в Україні. Усе це засвідчує, що обрана тема дослідження важлива для наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей реалізації державної політики у сфері захисту прав дітей присвячені наукові роботи С. Варієра, О. Безпалько, М. Гуддемі, Н. Гусака, І. Зверева, О. Кабанець, А. Капської, О. Карпенко, Н. Максимової, Ж. Петрочко, О. Потопахіної, Т. Прітченко, Н. Романової, Ю. Саєнко, Т. Семигіної, Н. Сидоренко, С. Толстоухової, І. Цибуліної, А. Хосо та ін. У той же час, не применшуючи наукових здобутків учених, можемо відзначити, що існує необхідність у застосуванні методу аналітичної філософії (експлікації), який дозволить надати розгорнуті пояснення щодо статичного підходу до вдосконалення державної політики щодо захисту прав дітей в Україні в сучасних умовах.

Метою статті є висвітлення теоретичних аспектів та практичних заходів щодо експлікації напрямів удосконалення державної політики зі захисту прав дітей в умовах децентралізації влади в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку, що характеризується нестабільністю суспільних і політичних відносин на міжнародній арені, глобальною економічною кризою та збільшенням рівня безробіття, вимагає від усіх органів державної влади нових механізмів захисту найбільш незахищеної категорії громадян – дітей. Стратегічна мета кожної держави має бути спрямована на реалізацію міждисциплінарного підходу до питань реформування чинного законодавства й обмін досвідом між державами, які найбільше досягнули успіху у вирішенні цих питань. На основі міжнародної взаємодії кожен регіон (територія) надалі має «розробити свою систему правових документів» [2].

Як відомо, місцеве самоврядування представляє собою реалізацію прямої демократії, при якій органи управління не відокремлені від громадянського суспільства. Організація місцевого самоврядування є одним із найбільш достовірних показників демократичності суспільно-політичного режиму. Місцеве самоврядування вступає з центральною виконавчою владою в дискусію, проблематика якої залежить від стану суспільно-політичної системи.

Реформа місцевого самоврядування й територіальної організації влади в Україні на основі децентралізації влади, успішно реалізується з 2015 року, та створила нові можливості для розвитку територіальних громад. Реформа децентралізації влади, здійснюється на основі Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та деяких інших нормативних актів [3]. З цією метою урядом ініційовано масштабну роботу щодо забезпечення добровільних об'єднань територіальних громад міст, селищ та сіл, здатні об'єднувати територіальні громади (ОТГ), органи місцевого самоврядування, які наділяються значно більшим обсягом повноважень, ніж повноваження, що мають традиційні міські, селищні та сільські ради.

Україна вже багато років проводить реформу децентралізації влади для зміни централізованої моделі управління країною, побудови ефективної системи територіальної організації та стимулювання посиленого функціонування місцевого самоврядування в Україні. Створення функціонуючого місцевого самоврядування повинне стати основою для надання високоякісних та доступних соціальних послуг усім категоріям населення, зокрема і дітям, стати працюючим механізмом захисту та реалізації їх прав. Так, на сьогодні на органи місцевого самоврядування покладено наступні функції організації надання адміністративних послуг у сфері захисту прав дітей.

Варто також відмітити, що відповідно до статті 56 Цивільного кодексу України, органами опіки та піклування є районні державні адміністрації, виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад об'єднаних територіальних громад [4]. Тому на сучасному етапі децентралізації, основними завданнями державної політики у сфері захисту прав дитини виступають такі:

- створити достатню кількість спеціалістів із соціальної роботи в кожній регіональній громаді для раннього виявлення сімей та їх соціального супроводу з метою недопущення дітей до інституційних закладів освіти;
- оптимізувати мережі закладів соціального захисту населення через територіальну та інфраструктурну доступність населення;

– проаналізувати можливість територіальних громад щодо надання основних соціальних послуг дітям, сімей з дітьми, із залученням представників недержавного сектору;

– реорганізувати центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у містах, районах та селах у центри соціального обслуговування денного та стаціонарного відділення;

– не допускати ліквідації соціальних установ на всіх рівнях тощо.

Загальнодержавна реформа в Україні, що пов'язана із процесом децентралізації, несе за собою трансформацію також і нормативно-правової бази захисту прав дітей. Так, відповідно до статті 4 Закону України «Про органи влади та служби у справах дітей та спеціальні установи у справах дітей», внесені наступні зміни децентралізації влади у сфері захисту прав дитини:

– утворення служб у справах дітей виконавчих органів сільських, селищних рад об'єднаних територіальних громад із штатною чисельністю з розрахунку один працівник служби не більше ніж на одну тисячу дітей, але не менше одного працівника на об'єднану територіальну громаду;

– установлення штатної чисельності працівників районних, міських, районних у містах служб у справах дітей з розрахунку один працівник служби не більше ніж на одну тисячу дітей, які проживають у районі, та не більше ніж на дві тисячі дітей, які проживають у місті, районів у містах [5].

На підставі вищезазначеного можна окреслити функції органів місцевого самоврядування щодо організації надання адміністративних послуг у сфері захисту прав дітей, а саме:

1) реєстрація звернень та повідомлень про жорстоке поводження з дітьми або вчинення домашнього насильства;

2) реєстрація повідомлень про порушення прав дитини;

3) видача громадянам повідомлень про прийняті рішення щодо надання соціальної допомоги, посвідчення про встановлення певного статусу особі, направлення особи на реабілітацію, направлення для отримання соціальних послуг, тощо;

4) формування та передача документів для опрацювання й прийняття рішень структурним підрозділом з питань соціального захисту

5) прийом документів для надання соціальної підтримки громадянам та для прийняття рішень щодо встановлення опіки та піклування над повнолітніми недієздатними та обмежено дієздатними особами та ін.

На сьогодні в нашій країні триває поетапний процес створення служб для дітей в об'єднаних територіальних громадах. Попри всі зусилля, служби у справах дітей, створено тільки в третині територіальних громад. Більше того, 65% територіальних громад не підготовлені та не мають законних підстав для здійснення низки важливих повноважень у сфері захисту прав дітей. Це є однією із найсуттєвіших проблем, адже війна, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, вимагає від соціальних служб посиленої підтримки незахищених верств населення, а особливо дітей, яких за даними платформи «Діти війни», станом на 22 вересня 2022 року від збройної агресії рф, загинула 391 особа та 767 осіб поранено [6].

За даними ЮНІСЕФ, від початку війни, 2 мільйони дітей покинули Україну й 3 мільйони дітей отримали статус внутрішньо переміщеної особи [7]. Для вирішення цього проблемного питання, початково зобразимо найбільш вразливі регіони країни (рис. 1). Крім того, слід проаналізувати інформацію щодо кількості дітей-мігрантів за віком, статтю та типом місцевості за всіма потоками (табл. 1).

Як бачимо із рис. 1, діти знаходяться під загрозою, унаслідок свого територіального розміщення. У такому контексті, цю проблему частково може вирішити міжмуніципальне співробітництво як об'єднання зусиль декількох територіальних громад.

Власне, укладення угод про співробітництво територіальних громад, дозволить створювати спільні Центри надання адміністративних послуг, й віддалені робочі місця в територіальних громадах, які не є адміністративними центрами. Такі заходи рівномірно по регіонах розподілять та нададуть допомогу дітям, постраждалим внаслідок агресії рф, або внутрішньо переміщеним дітям. Для цього навіть не потрібно створювати нормативно-правове підґрунтя. Так, ще в 2014 році, було прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад», що закріплює правові та організаційні засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контроль.

Як бачимо з табл. 1 в Україні у період з 2019 по 2021 роки спостерігався загалом поступовий міграційний приріст серед дітей. Власне кажучи, маємо такий приріст стосовно дітей за їхнім віком:

– від 0 до 4 років: у порівнянні з попереднім роком, у 2021 році приріст становив 82%, а у 2020 році становив на 17%;

– від 5 до 9 років: у порівнянні з попереднім роком, у 2021 році приріст становив 35%, а у 2020 році становив у 2,5 рази;

– від 10 до 14 років: у порівнянні з попереднім роком, у 2021 році скорочення було -43%, а у 2020 році навпаки приріст був у 1,5 рази;

– від 15 до 19 років: у порівнянні з попереднім роком, у 2021 році приріст становив майже 80%, а у 2020 році навпаки скорочення було у 3 рази.

Кількість дітей-мігрантів за віком, статтю та типом місцевості за всіма потоками¹ (осіб)

	Кількість прибулих			Кількість вибулих			Міграційний приріст, скорочення (-)		
	обидві статі	чоловіки	жінки	обидві статі	чоловіки	жінки	обидві статі	чоловіки	жінки
у 2019 році									
Міська та сільська місцевість									
Усього	576 032	257 250	318 782	554 520	241 361	313 159	21 512	15 889	5 623
у т.ч. у віці, років									
0–4	35 805	18 158	17 647	34 893	17 682	17 211	912	476	436
5–9	29 298	14 954	14 344	29 679	15 172	14 507	-381	-218	-163
10–14	21 874	11 010	10 864	22 128	11 155	10 973	-254	-145	-109
15–19	85 040	40 340	44 700	75 594	34 200	41 394	9 446	6 140	3 306
у 2020 році									
Міська та сільська місцевість									
Усього	435 280	192 809	242 471	425 964	186 686	239 278	9 316	6 123	3 193
у т.ч. у віці, років									
0–4	28 537	14 613	13 924	27 467	14 067	13 400	1 070	546	524
5–9	23 715	12 156	11 559	23 608	12 093	11 515	107	63	44
10–14	17 926	9 099	8 827	17 843	9 051	8 792	83	48	35
15–19	55 334	24 820	30 514	51 966	22 757	29 209	3 368	2 063	1 305
у 2021 році									
Міська та сільська місцевість									
Усього	476 925	216 165	260 760	455 664	200 643	255 021	21 261	15 522	5 739
у т.ч. у віці, років									
0–4	32 284	16 605	15 679	30 336	15 548	14 788	1 948	1 057	891
5–9	26 230	13 427	12 803	26 085	13 362	12 723	145	65	80
10–14	21 205	10 857	10 348	21 147	10 845	10 302	58	12	46
15–19	63 395	30 254	33 141	57 338	26 379	30 959	6 057	3 875	2 182

Джерело: ¹Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях [8].

На жаль, поки що Державна служба статистики України не розміщує на своєму веб-сайті інформацію щодо кількості мігрантів за віком, статтю та типом місцевості за всіма потоками за період 2022 року. Це зумовлено впливом низки факторів (зовнішніх і внутрішніх). Тому поки складно спрогнозувати, якими будуть міграційний приріст чи скорочення дітей в Україні у найближчій перспективі. У той же час, можна говорити допомогу таким дітям залежно від їх категорії, а саме:

- 1) діти-біженці, діти-шукачі притулку, діти без супроводу дорослих, внутрішньо переміщені діти, діти-мігранти;
- 2) діти, які стали об'єктами торгівлі дітьми, контрабанди та викрадення;
- 3) діти, які були об'єктами сексуальної експлуатації та сексуального насильства;
- 4) діти, які стали об'єктами економічної експлуатації, включаючи дитячу працю;
- 5) діти, які живуть або працюють на вулиці;
- 6) діти, які вступили у конфлікт із законом.

Діти-біженці, діти-шукачі притулку, діти без супроводу дорослих, внутрішньо переміщені діти, діти-мігранти це наразі одна з найчисельніших категорій дітей, яка вимагає особливої уваги через ризик її подальшого

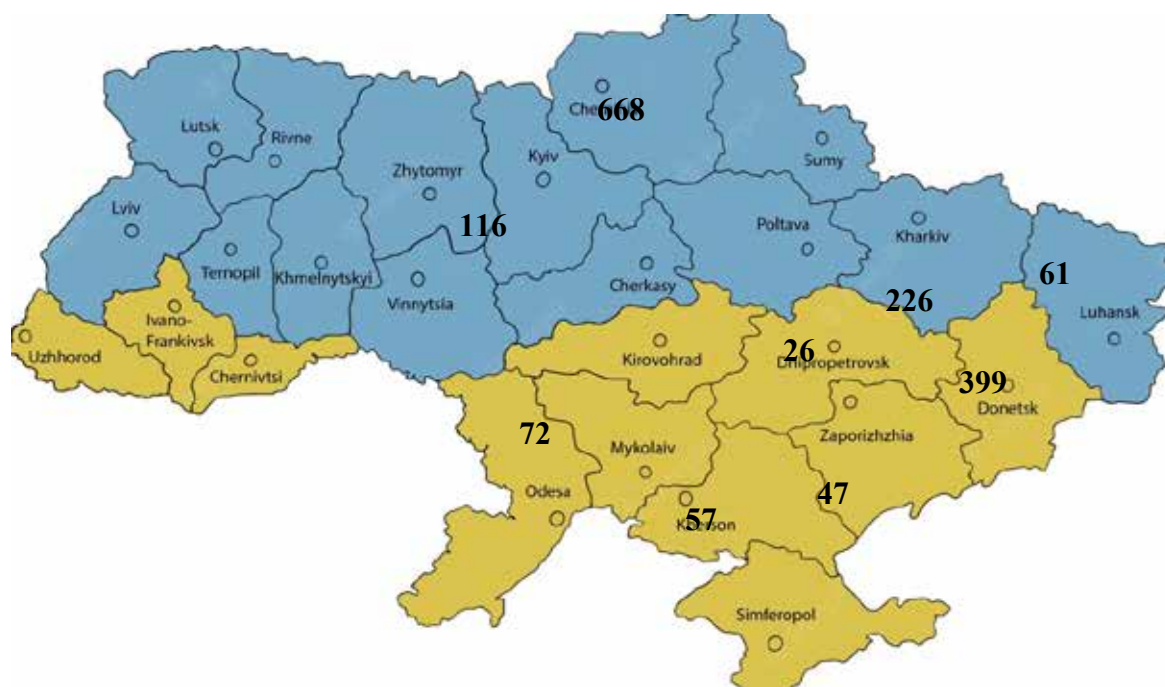

Рис. 1. Кількість дітей, які загинули або постраждали внаслідок збройної агресії РФ [6]

збільшення за сучасних умов. Так, у 2017 р. на обліку територіальних органів Державної міграційної служби України перебувало 2382 особи, які отримала статус біженця, та 709 осіб, які отримали додатковий захист, у тому числі 659 дітей у складі сім'ї у віці до 14 років [9].

Останніми роками (до повномасштабної війни проти України у 2022 році) для нашої держави актуальним питанням було розміщення та допомога дітям насамперед з інших країн, зокрема, Афганістану, Бангладешу, Сомалі, Іраку, Гвінеї тощо [10]. Проте все змінилося через тимчасову окупацію АР Крим та м. Севастополь та тимчасову окупацію частини території Донецької та Луганської областей. З'явилась нова категорія громадян – внутрішньо переміщені особи, з-поміж яких дуже багато дітей. Міністерство соціальної політики України проводить моніторинг обліку внутрішньо переміщених осіб, вживає заходів щодо формування та ведення Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб. На початок 2018 р. налічувалося 1 492 100 внутрішньо переміщених осіб, з них понад 230 тис. – діти. На початок 2018 р. службами у справах дітей обліковано 1 326 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, які перемістилися з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей в інші регіони України, а також понад 600 дітей, які перемістилися без супроводу батьків.

Законодавчо унормовано ряд питань щодо забезпечення прав внутрішньо переміщених дітей. Ухвалено Стратегію інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року. Дітям з числа внутрішньо переміщених осіб надається пріоритетне право на прийняття до місцевих закладів дошкільної і загальної середньої освіти та направлення на оздоровлення.

У 2020 році цифра внутрішньо переміщених осіб і дітей із ними становила 1 446 881, з яких дітей – 197 672. Ця інформація надана Єдиною інформаційною базою даних про внутрішньо переміщених осіб Міністерства соціальної політики України [11]. У той же час, зауважимо, що розгляд інформації в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб Міністерства соціальної політики України дав змогу стверджувати, що ця інформація не зовсім є прозорою та легкою в пошуку. Найвний останній Звіт про стан виконання заходів стосовно ВПО за 2017 рік, зокрема, у контексті звітування щодо результатів реалізації Комплексної державної програми щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші райони у період до 2017 року [12].

Слід констатувати, що сім'ї вимушених внутрішньо переміщених осіб після переїзду до віддаленої громади змушені організувати своє життя та забезпечувати здоров'я та безпеки власних дітей. Крім того, організація передбачає забезпечення дітей якісною психосоціальною підтримкою. Частиною таких незручностей може вирішити сама сім'я, яка вимушено переїхала інше місце проживання. Адже державі простіше вирішувати проблему, коли про неї, принаймні, відомо [13]. Щоб мати доступ до медичних послуг, необхідно укласти декларацію з місцевим лікарем. Щоб мати соціальні виплати, людина має зв'язатися із Центром надання адміністративних послуг

або Управлінням соціального захисту населення. Таким чином, влада та спеціалісти матимуть чіткий сигнал: ось, людина переїхала, потрібно передати її особисту справу та надати системну допомогу.

Рішення про надання послуг вирішується оперативно (у день звернення). Варто лише уточнити, для яких послуг необхідне підтвердження ВПО, а для яких необов'язково. Звичайно, хочеться, щоб працівники соціальної служби мали змогу самостійно виявляти сім'ї, які потребують допомоги, та самостійно про них сповіщати відповідні установи.

Проте насправді фахівців із соціальної роботи, які працюють у громадах (саме від місцевого самоврядування), дуже мало. Це пояснюється тим, що раніше таких працівників просто не хотіли наймати ті чи інші громади. Навіть зараз, зайшовши на офіційну сторінку місцевого самоврядування, буває важко чи взагалі неможливо знайти інформацію щодо послуг такого соціального працівника. У найкращому випадку ці функції виконують волонтерські громадські організації, які приїжджають до громади, куди переїхало багато людей із постраждалих територій.

Зазначені публічні інституції оцінюють стан справ та визначають, яких послуг насправді не вистачає людям із постраждалих територій. Потім публічні інституції сигналізують відповідним органам та службам: кого влаштувати до школи чи дитячого садка, кому необхідна робота, хто потребує особливого медичного догляду.

Наразі головними цілями соціальної сфери в Україні є:

- безпека для дітей;
- фізична, матеріальна та психологічна допомога;
- підтримка послуг для тих, хто її потребує;
- виділення бюджету на утримання дітей, які ростуть без батьківського піклування;
- виплати на новонароджених;
- підтримка кейс-менеджерів.

При цьому особливої актуальності набуває робота саме кейс-менеджерів. Вони є фахівцями, які супроводжують сім'ю-ВПО на новій території невизначений термін. Такий соціальний працівник проводить оцінку проблем, що виникають у цій сім'ї, дає чіткий інструктаж, як такі ситуації вирішувати, і шукає фахівців, які можуть допомогти сім'ї на новій території. Коли ситуація стає більш-менш стабільною, соціальний працівник повідомляє сім'ї, що тепер вона може звертатися до нього з усіх питань, але їхня щоденна співпраця завершена [14].

В Україні існує проблема: кейс-менеджерів має набирати та навчати громада. Наразі їхнє фінансування лежить на державі, але остаточне рішення, чи потрібні вони в тому чи іншому населеному пункті, ухвалює громада. Тому таких фахівців в Україні мало. Їм потрібна відповідна освіта, яка в Україні поки що не розвинена. Отже, для кожного місцевого самоврядування важливо зрозуміти та прийняти відповідне рішення: люди потребують чіткої поінформованості про соціальні послуги на тій чи іншій території, адже обізнаний громадянин може навіть не потребувати допомоги держави, якщо вчасно отримає консультацію.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Таким чином, діти є найбільш незахищеною категорією населення, яка вимагає забезпечення їй охорони та захисту прав, свобод і законних інтересів. У межах проведеного дослідження встановлено, що захист дітей залежить від їх категорії, а саме: 1) діти-біженці, діти-шукачі притулку, діти без супроводу дорослих, внутрішньо переміщені діти, діти-мігранти; 2) діти, які стали об'єктами торгівлі дітьми, контрабанди та викрадення; 3) діти, які були об'єктами сексуальної експлуатації та сексуального насильства; 4) діти, які стали об'єктами економічної експлуатації, включаючи дитячу працю; 5) діти, які живуть або працюють на вулиці; 6) діти, які вступили у конфлікт із законом. Зважаючи на сучасні умови, з'ясовано, що в Україні до повномасштабної війни проти неї актуальним питанням було надання захисту дітям з інших країн походження та паралельно власним українським дітям.

Проте, починаючи з 2022 року, одним з найбільш важливих питань є захист і допомога внутрішньо переміщеним дітям-українцям і власним внутрішнім мігрантам. Аналіз інформації Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб Міністерства соціальної політики України дав змогу стверджувати, що ця інформація не зовсім є прозорою та відкритою в доступі для пересічного громадянина. Зокрема, наявний Звіт про стан виконання заходів розміщено з 2017 рік у контексті звітування щодо результатів реалізації Комплексної державної програми щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші райони у період до 2017 року. Крім того, можна віднайти вибіркочну інформацію щодо кількості внутрішньо переміщених осіб загалом і дітей зокрема. Усе це ускладнює об'єктивність сприйняття й аналізу інформації, а також обґрунтування заходів державної політики щодо захисту, зокрема, внутрішньо переміщених дітей.

Складності ситуації додає те, що децентралізації влади, яка покликана була забезпечити реформування системи соціального захисту та наближення влади до населення, через повномасштабну війну не була завершена (децентралізація). Відтак, виникають нові проблемні питання, пов'язані з функціонуванням органів місцевого самоврядування за сучасних умов і виконання цими органами своїх завдань щодо соціального захисту прав дорослих громадян і дітей. Аргументовано на необхідності вирішення проблеми, пов'язаної з кейс-менеджерами,

які як фахівці супроводжують сім'ю-ВПО на новій території невизначений термін. Кейс-менеджерів має набирати та навчати громада. На сьогодні їхнє фінансування – це завдання держави, але остаточне рішення, чи потрібні вони в тому чи іншому населеному пункті, ухвалює громада. Відтак, маємо ситуацію, за якої таких фахівців в Україні працює мало. Їм потрібна відповідна освіта, яку в Україні потрібно розвивати.

Крім того, застосування методу аналітичної філософії (експлікації) до аналізу процесів сучасного стану захисту прав дітей в умовах децентралізації влади в Україні дозволило встановити, що хоча реформа децентралізації й успішно реалізується з 2015 року, наразі, після початку війни в Україні, перед нею постали нові виклики. Вони вимагають негайного реагування на загрозу безпеки дітей. Вбачаємо часткове вирішення цієї проблеми у створенні міжмуніципального співробітництва як об'єднання зусиль декількох територіальних громад. Унаслідок таких дій, рівномірно по регіонам розподіляться та отримують допомогу діти, що постраждали внаслідок агресії РФ, або внутрішньо переміщені діти.

Список використаних джерел:

1. Помаза-Пономаренко А. Л., Лободенко К. В. Наукові перспективи розвитку правозахисної державної політики України : монографія. Харків : НУЦЗ України, 2020. 188 с.
2. Tyesta L. A. L. W., Saraswati R., Arif F. Implications of legal positivism of the promotion of children's rights on national law. *J. Advanced Res. L. & Econ.* 2020. Vol. 11. P. 661.
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 № 157- VIII. Законодавство України : база даних / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей Закон України 1995 р. (редакція закону 2017 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Діти війни. Веб-сайт. URL: <https://childrenofwar.gov.ua/>
7. UNICEF. Веб-сайт. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/copy-nearly-37-million-children-displaced-worldwide-highest-number-ever-recorded>
8. Державна служба статистики України, 2019, 2020, 2021. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Деінституціоналізація системи виховання дітей, які залишилися без батьківської опіки, в Україні: результати та перспективи. Щорічна державна доповідь про становище дітей в Україні (за підсумками 2017 року), підготовлена Міністерством соціальної політики України та ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики». URL: file:///C:/Users/%D0%90%D0%BB%D1%8F/Downloads/2018_Dopovid_DI_1_variant_03_21.pdf
10. Sandelowsky-Bosman C., Liefwaard T. Children trapped in camps in Syria, Iraq and Turkey: Reflections on jurisdiction and state obligations under the United Nations Convention on the Rights of the Child. *Nordic Journal of Human Rights*. 2020. Т. 38. №. 2. Pp. 141–158.
11. Кількість зареєстрованих ВПО станом на 13 квітня 2020 р. Офіційний веб-сайт Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. URL: <http://surl.li/euqfa>
12. Звіти. Внутрішньо переміщені особи, 2018. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/?t=152&from=&till=&m=19#tabpanel>
13. Gibson L., Gharaibeh F. Care and rehabilitation services to child victims of abuse in the United Arab Emirates: Examples of innovation. *Children and Youth Services Review*. 2019. Т. 101. Pp. 87–98.
14. Guddemi M., Jambor T., Moore R. Advocacy for the Child's Right to Play. Play from birth to twelve and beyond. *Routledge*, 2021. Pp. 519–529.

References:

1. Sydorenko N. S. (2016). Interpretatsiya ponyattya «publichna sluzhba» z urakhuvannyam zarubizhnoho dosvidu [Interpretation of the concept of "public service" taking into account foreign experience]. *Aspects of public administration [Aspekty publichnoho upravlinnya]*. 4(9–10), pp. 71–77. [In Ukraine].
2. Pomaza-Ponomarenko A. L., Lobodenko K. V. (2020). Naukovi perspektyvy rozvytku pravozakhysnoyi derzhavnoyi polityky Ukrayiny [Scientific prospects for the development of human rights state policy of Ukraine] : monograph. Kharkiv : NUTSZ of Ukraine. [In Ukraine].
2. Tyesta L. A. L. W., Saraswati R., Arif F. (2020). Implications of legal positivism of the promotion of children's rights on national law. *J. Advanced Res. L. & Econ.* Vol. 11. P. 661.
3. VRU (2015) Pro dobrovil'ne ob'yednannya terytorial'nykh hromad [On the voluntary association of territorial communities] : Zakon Ukrayiny. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19> [In Ukraine].
4. VRU (2003) Tsyvil'nyy kodeks Ukrayiny [Civil Code of Ukraine] : Zakon Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [In Ukraine].
5. VRU (1995) Pro orhany i sluzhby u spravakh ditey ta spetsial'ni ustanovy dlya ditey Zakon Ukrayiny 1995 r. (redaktsiya zakonu 2017 r.) [On bodies and services for children and special institutions for children Law of Ukraine

of 1995 (revision of the law of 2017)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text> [In Ukraine].

6. Dity viyny. [Children of war]. URL: <https://childrenofwar.gov.ua/> [In Ukraine].

7. UNICEF. Website URL: <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/copy-nearly-37-million-children-displaced-worldwide-highest-number-ever-recorded> [In Ukraine].

8. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny, 2019, 2020, 2021 [State Statistics Service of Ukraine, 2019, 2020, 2021]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> [In Ukraine].

9. Deinstytutsionalizatsiya systemy vykhovannya ditey, yaki zalyshylysia bez bat'kivs'koyi opiky, v Ukrayini: rezul'taty ta perspektyvy. Shchorichna derzhavna dopovid' pro stanovyshe ditey v Ukrayini (za pidsumkamy 2017 roku) [Deinstitutionalization of the education system for children left without parental care in Ukraine: results and prospects. The annual state report on the situation of children in Ukraine (according to the results of 2017)], prepared by the Ministry of Social Policy of Ukraine and State Institute of Family and Youth Policy. URL: file:///C:/Users/%D0%90%D0%B%D1%8F/Downloads/2018_Dopovid_DI_1_variant_03_21.pdf [In Ukraine].

10. Sandelowsky-Bosman C., Liefwaard T. (2020). Children trapped in camps in Syria, Iraq and Turkey: Reflections on jurisdiction and state obligations under the United Nations Convention on the Rights of the Child. *Nordic Journal of Human Rights*. T. 38. №. 2. Pp. 141–158.

11. Kil'kist' zareyestrovanykh VPO stanom na 13 kvitnya 2020 r. Ofitsiynyy veb-sayt Ministerstva z pytan' reintehratsiyi tymchasovo okupovanykh terytoriy Ukrayiny. [Number of registered IDPs as of April 13, 2020. Official website of the Ministry for Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine]. URL: <http://surl.li/euqfa> [In Ukraine].

12. Zvity. Vnutrishn'o peremishcheni osoby, 2018. [Reports Internally displaced persons, 2018]. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/?t=152&from=&till=&m=19#tagpanel>

13. Gibson L., Gharaibeh F. (2019). Care and rehabilitation services to child victims of abuse in the United Arab Emirates: Examples of innovation. *Children and Youth Services Review*. T. 101. Pp. 87–98.

14. Guddemi M., Jambor T., Moore R. (2021). Advocacy for the Child's Right to Play. Play from birth to twelve and beyond. *Routledge*. Pp. 519–529.